

አካላዊ ቅጣት ይቆም፤ የህፃናት መብት ይከበር

ብሩክታዊት

(beruktiteferi@gmail.com)

በህፃናት ላይ ከሚፈጸሙ ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች እና ጥቃቶች አንዱ የህፃናት አካላዊ ቅጣት ሲሆን እንደ ኢትዮጵያ ባሉ አገራት ቅጣቱ የልጆችን ባህሪ ለማረምና የህፃናትን መሰረታዊ ባህሪያት በመቅረጽ መልካም ትውልድ ለማፍራት ወሳኝ ነው ተብሎ የሚታሰብና ተግባራዊ ሲደረግ የቆየ፤ አሁንም እየተደረገ ያለ ተግባር ነው። ይህም በጣም ጥልቅ የሆነ የረዥም ጊዜ ታሪክና ከፍተኛ ተቀባይነት ያለው፤ ነገር ግን ፍፁም ተገቢ ያልሆነ፤ ለቀየር የሚገባው አስተሳሰብ ነው።

ኢትዮጵያ የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የህፃናት መብቶች ኮንቬንሽን እና የአፍሪካ የህፃናት መብቶች እና ደህንነት ቻርተር አባል ስትሆን በኮንቬንሽኑም አባል አገሮች ህፃናት በወላጆቻቸው ወይም በአሳዳጊዎቻቸው ወይም በሌሎች ሰዎች ቁጥጥር ስር በሚገኙበት ጊዜ ማንኛውም አይነት በአካላቸው ወይም በአዕምሮአቸው ላይ ጉዳት የሚያመጣ ድብደባ፣ ለጉዳት ወይም ለጉስቁልና የሚዳርግ አያያዝ፣ በቸልታ መጣል ወይም ማንገላታት፣ ለሰው የሚገባ እንክብካቤ ማጣት ወይም የጥቅም ማግኛ መሆን፣ የግብረ ስጋ ግንኙነት ለማድረግ መገደድ ጭምር እንዳይፈጸምባቸው ለማድረግ ተገቢውን የሕግ፣ የአስተዳደር፣ የማህበራዊና ትምህርታዊ እርምጃዎችን ይወስዳሉ። በሚል የተቀመጠውን ስምምነት በመቀበል የተስማማች ሲሆንም ከላይ የተጠቀሱት ቅጣቶች በስፋት በማህበረሰቡ ውስጥ ሲከሰቱ ይስተዋላሉ።

ምንም እንኳን ተቀባይነት የሌላቸው ከህፃናቱ ሰብአዊ መብቶች ድንጋጌና ከህፃናት የእድገት ስርዓት ጋር የሚቃረኑ በወደ ፊት ህሕወታቸውም ላይ አውንታዊም ሆነ አሉታዊ ተፅዕኖ በማስከተል ከፍተኛ ሚና ያላቸው ሲሆንም በሃገራችን ማህበረሰብ ዘንድ ግን የተፈቀደ እስኪመስል ህፃናት ሲያጠፉ በዕቃ ወይም በጥፊ መምታት፣ ቁንጥጫና የመሳሰሉት ቅጣቶች ዝጅግ የተለመዱ ናቸው። በዘርፉ የተደረጉ ጥናቶች እንደሚጠቁሙት ከሌሎች በባሰ ሁኔታ በዕድሜ ለጋ የሆኑ ህፃናት ለአካላዊ ጥቃት በአያሌው የተጋለጡ ናቸው።

የህፃናት አድን ድርጅት (Save The Children) ባካሄደው ጥናት መሰረትም 71.1% ህፃናት በተለይም ሴቶች በአቃ ይመታሉ፤ 59.5% በጥፊ እንዲሁም 45.3% ይካረከማሉ። ለከፍተኛ የሰራ ጫና ማስገደድና በርበሬ ማጠን ከ11-29%ውን ይይዛል።

ይሁንና ህፃናትን መቅጣት ሐይማኖታዊ መሰረትም አለው ተብሎ በመታሰቡ ህብረተሰቡን ከተግባሩ ማላቀቅ እንዲሁ በቀላሉ ይመጣል ተብሎም አይተሰብም። ይልቁንም በማህበረሰቡ ዘንድ ተቀባይነት የሚያገኝና የሚበረታታ፤ በተለይም ስነ-ምግባር በመጣስ እንዲሁም ማህበራዊና ባህላዊ ሕግጋቶችንና ደንቦችን መተላለፍ ትልቁ የአካላዊ ቅጣት ምክንያት ነው።

አካላዊ ጥቃቶች በተለያዩ ቦታዎች፣ ምክንያቶችና ሁኔታዎች ይፈፀማሉ። ለምሳሌ ያህል በቤተሰብ ውስጥ፣ በትምህርት ተቋማት፣ በህፃናት ማሳደጊያዎች እንዲሁም በማህበረሰቡ ውስጥ ይፈፀማሉ። በቤተሰብ ውስጥ የሚፈፀሙ ቅጣቶች ምክንያቶች በአብዛኛው ሴት ህጻናት የጋብቻ ጥያቄዎችን ባለመቀበላቸው እንዲሁም ስነ-ምግባርን ለማስጠበቅ፣ በተለይ ለሴቶች ዘግይተው ወደ ቤት መግባት ያለ ፈቃድ ከቤት መውጣት ለከፍተኛ ግራፊያ፣ ቁንጥጫ፣ በሳማ ለመለብለብ ወይም በበርበሬ ለመታጠን ይዳርጋል። ይህም ከፍተኛ አካላዊና ስነ-ልቦናዊ ጉዳት ይደርስባቸው ዘንድ የራሱን ከፍተኛ ድርሻ ይጫወታል። በተለይ ቅጣቱ በስድብ፣ ፊት መንጎ፣ በሰዎች ፊት ተቀባይነትን በማሳጣት፣ ማስፈራራት እንዲሁም የጭንቀት ስሜትን በማሳየት የሚታጀብ በመሆኑ ክፉውንና በጎውን መለየት በማይችሉበት ራሳቸውን ለመጠበቅ መንፈሳዊና አካላዊ ዝግጅት በሌላቸው ህጻናት ላይ ከፍተኛ ጫናን ያሳድርባቸዋል።

በትምህርት ተቋማትም እንዲሁ የህፃናት አካላዊ ቅጣት የተለመደ ነው። ምንም እንኳን ተቋማቱ በሃገሪቱ ሕግና ደንብ ተግባሩን እንዳይፈፅሙ የተከለከሉ ሲሆንም ተማሪዎችን ማንበርከክ፣ ከግድግዳ ጋር ማጋጨት፣ መቆንጠጥ፣ በልምጭ መግረፍ፣ ህመም ያላቸው አካላዊ እንቅስቃሴዎችን እንዲያደረጉ ማስገደድና የመሳሰሉትን ቅጣቶች በተማሪዎች ላይ ይፈፀማሉ። የቤት ስራ አለመስራት፣ ወደ ትምህርት ቤት ዘግይቶ መምጣት፣ ለመምህር ምላሽ መስጠት (ደፈርከኝ መሆኑ ነው)፣ ክፍል ውስጥ ማውራት፣ የመሳሰሉት እንደ ምክንያትነት ይጠቀሳሉ። ይህም ተማሪዎች አካላዊ ጉዳት እንዲደረስባቸው፣ ከትምህርታቸው እንዲስተጓጎሉ፣ ትምህርታቸውንና የትምህርት ክፍሉንም እንዲጠሉ ያደርጋቸዋል።

በሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ህፃናት በተለያዩ ምክንያቶች በፍትህ ተቋማት፣ የህፃናት መንደሮች፣ በእንክብካቤ መስጫ ተቋማት እንዲሁም በማረሚያ ቤቶች እንክብካቤ እየተደረገላቸው የሚኖሩ ይሁን እንጂ ህፃናቱን ስነ-ምግባር ለማስተማር በሚል በቀዝቃዛ ክፍል ውስጥ በማቆየት እንዲሁም ኤሌክትሪክ ኃይል ሀይል ሁሉ ሳይቀር ጉዳት የሚያደረሱባቸው አሉ። ይህም ህፃናቱን ለአካል ጉዳተኝነትና ስንኩልነት ይዳርጋቸዋል። በተለይም ከ16 ዓመት በታች በሞግዚትነት የሚያገለግሉ ህፃናት ላይ በአሰሪዎቻቸው የሚያቃጥል ፍል ውሃ እላያቸው ላይ የመድፋት፣ በስለት የመቁረጥና የመሳሰሉት ቅጣቶች ሁሉ እንደሚፈፀምባቸው ሲነገር መስማት የተለመደ ነው።

ወደህጉ ስንመጣ የምናገኘው ግን ሌላ ነው። በኢትዮጵያ ሕገ-መንግስትና ህገ-መንግስቱን መሰረት በማደርገ በወጣው የትምህርት ሚኒስቴር የትምህርት ቤቶች ህግ በትምህርት ቤትም ሆነ ሌሎች ቦታዎች በህፃናት ላይ አካላዊ ቅጣት እንዳይፈፀም ይከለክላል። ሕጉ ምንም ያህል ገደብን ቢያበጅም አካላዊ ቅጣቱን መፈፀም በማህበረሰቡ ውስጥ በስፋት እየተከናወነ የሚገኝ ሲሆን በፈጻሚዎቹ ላይም እርምጃ ለመውሰድ ሙከራ ሲደረግ እምብዛም አይታይም።

ሆኖም ግን፣ በህፃናት ላይ ለሚደርሰው አካላዊ ቅጣት ገደብ ለማበጀት መንግስትም ሆነ ማህበረሰቡ ለሌሎች ጥቃቶች ትኩረት እንደሰጣቸው ሁሉ በዚህም ቅጣት ላይ ሊወሰዱ የሚገባቸው የመፍትሔ እርምጃዎች አሉ። አንድ አንድ ሃገራት ከ18 ዓመት በታች ባሉ ህፃናት ላይ በሚፈፀሙ ቅጣቶች ምክንያት በፈፃሚው ላይ ከቀላል እስከከባድ ቅጣቶች (ከአካላዊ ቅጣት እስከሞት ፍርድ) ድረስ በመወሰን ውሳኔዎችን ያስተላልፋሉ። ከዚህ የምንረዳው አቢይ ጉዳይ ቢኖር፣ በህፃናት ላይ አካላዊ ቅጣትን በሚያደርሱ አካላት ላይ መንግስት ልዩ ልዩ የቁጥጥር ስርዓቶችን በመዘርጋት ተግባራዊ ማድረግ የሚጠበቅበት መሆኑን ነው። እንደ ግንዛቤ ማስጨበጫም ኃይል ያልተቀላቀለበት የስነ-ምግባር አጠባበቅ ፕሮግራሞች ላይ የሚያጠነጥን የህፃናት አስተዳደርን በትምህርት ቤት በመስጠት ግንዛቤን ማስጨበጥም ተገቢነት አለው። ፕሮግራሞቹም ጤናማ የወላጅና የልጅ ግንኙነትን የሚያበረታቱ፣ የህፃናቱን ማንነት የማይነኩና ክብር የሚሰጡ ሆነው ለጥቃት መነሻ ምክንያት የሆነውን የተዛባ ማህበራዊ አመለካከት የሚቀረፉ ይሆኑ ዘንድ ትኩረት ተሰጥቷቸው ሊነደፉ ይገባል።

ባጠቃላይ፣ በቤትም ሆነ በመኖሪያ አካባቢ ህፃናት ላይ አካላዊ ቅጣት እንዳይፈፀም አስፈላጊው ጥረት ሁሉ ሊደረግ፣ በትምህርት ቤቶችም የግጭት አፈታትን ክሂሎት በማሳደግ፣ አካላዊ ቅጣትን የሚያስቀሩ ስትራቴጂዎችን በመንደፍ የትምህርት ቤት ርዕሳነ መምህራንና መምህራንን ከጥቃት ነፃ የሆነ የመማር-ማሰተማር ዘዴን እንዲጠቀሙ በማስቻል በህፃናት ላይ የሚደርሰውን የሰብአዊ መብት ጥሰት መግታት ይገባል። በቅርቡ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በአገሪቱ ያለውን የህፃናት መብት አያያዝ ለማሻሻል የተለያዩ ስልጠናዎችን መስጠቱ እንዲሁም በአገሪቱ ያለውን የህፃናት ፍትህ አስተዳደር ስርዓት ዓለም አቀፍ ደረጃውን በጠበቀ መልኩ የህፃናት መብት ማስጠበቅና የህፃናትን ጥቅምና ደህንነት ባረጋገጠ መልኩ መተግበር እንዲቻል ጥሩ እርምጃ መጀመሩ ትኩረት መስጠት መጀመሩ ለዚህ ጥሩ ማሳያ ነው። በመሆኑም ሁላችንም የዚህና ሌሎች መሰል ሰናይ ተግባራት አባሪ፣ ተባባሪ ልንሆን ይገባል።